

SPORY WOKÓŁ WIELKIEGO KRYZYSU

O EKONOMII I GOSPODARCE INACZEJ, DR MATEUSZ BENEDYK

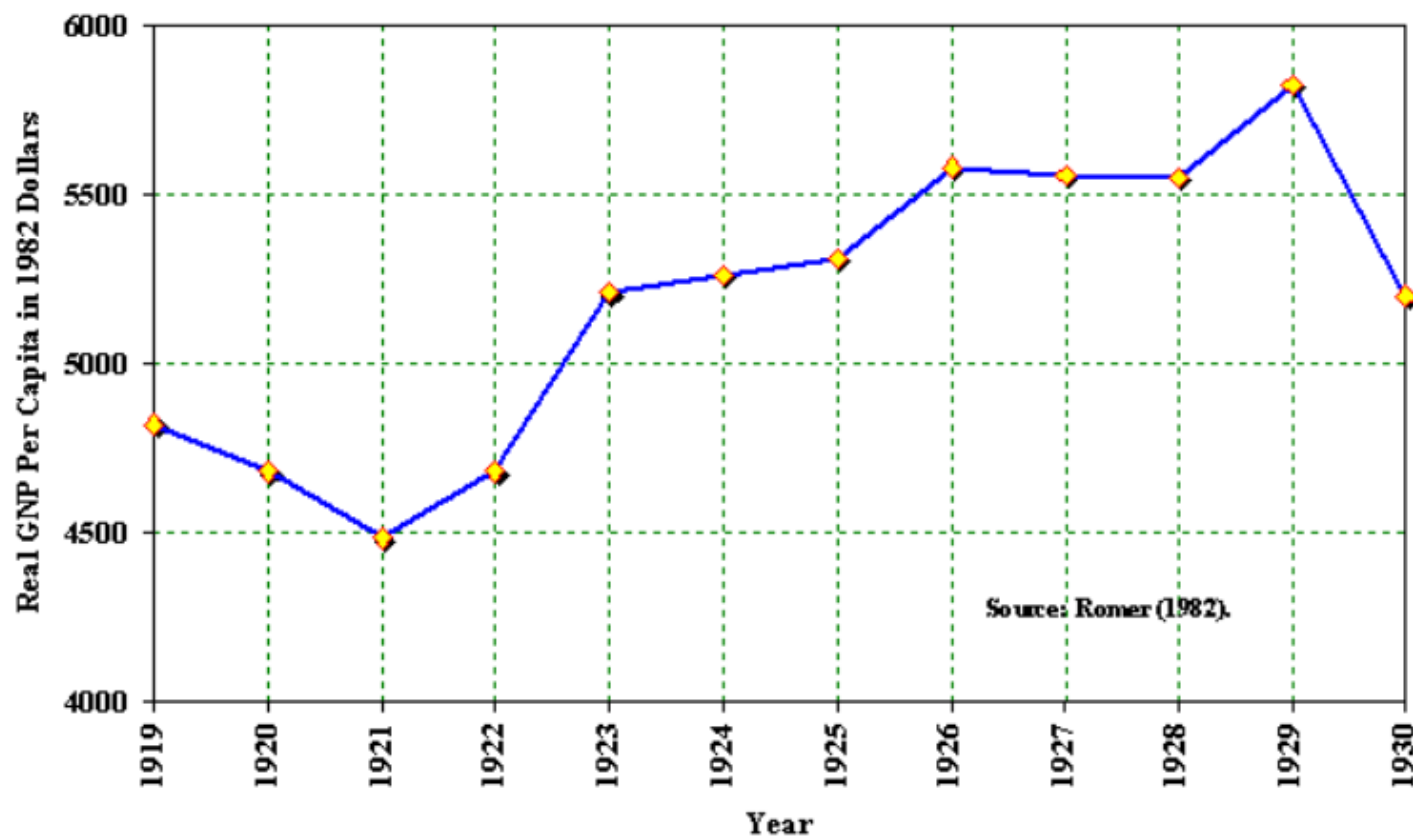

WIELKI KRYZYS W USA 1929 R. - PRELUDIUM

- Gospodarka amerykańska po I wojnie światowej
 - kryzys 1920-1921
 - dynamiczny rozwój do 1929 roku
 - stabilne ceny finalne
 - obniżki stawek podatkowych
 - spadający dług publiczny

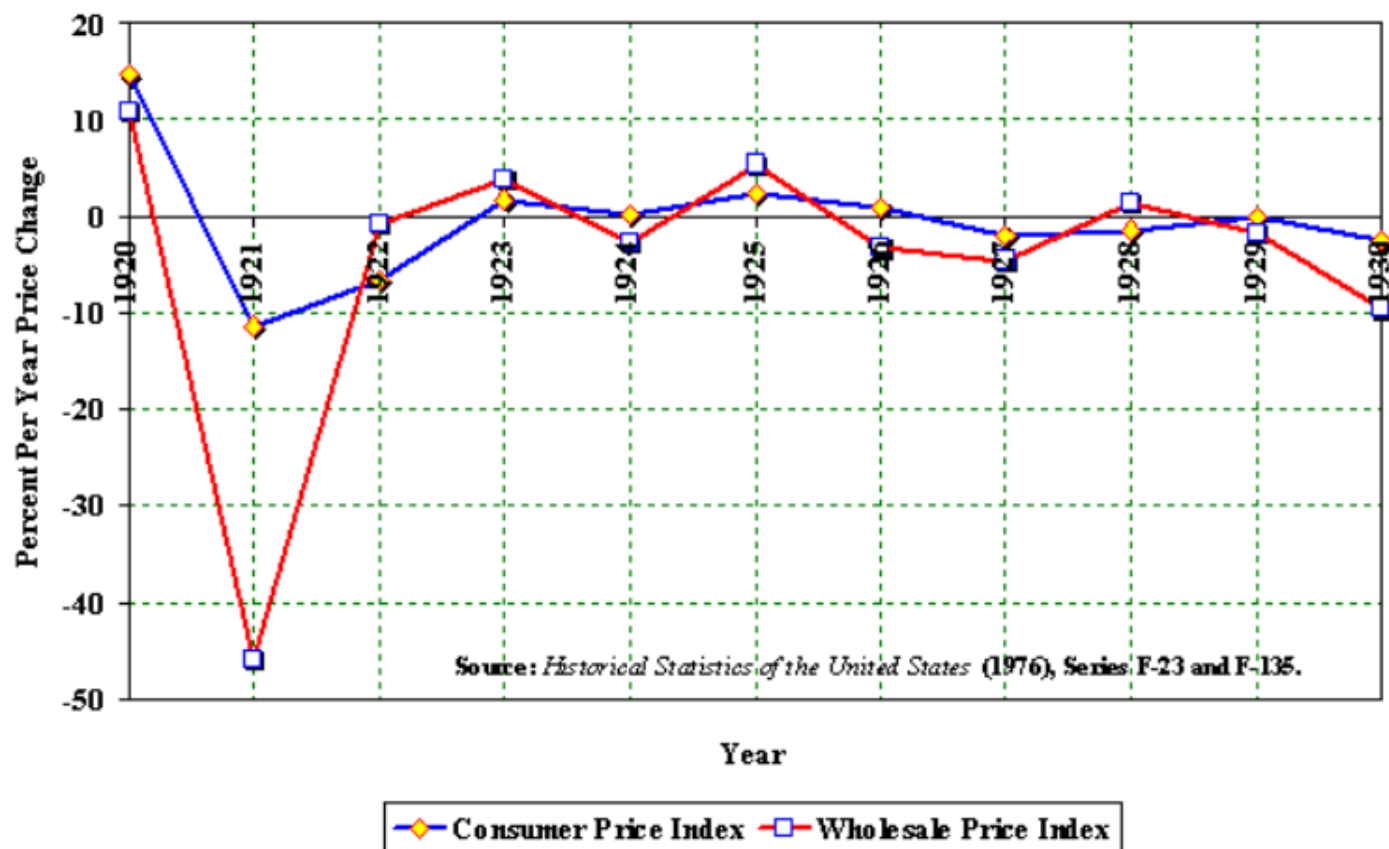
WIELKI KRYZYS W USA 1929 R. - PRELUDIUM

Figure 1: Real GNP Per Capita, 1919-1930

WIELKI KRYZYS W USA 1929 R. - PRELUDIUM

Figure 2. Price Changes, 1920 to 1930

KRYZYS 1929 R. – KONKURENCYJNE INTERPRETACJE TEORIE PODKONSUMPCJI, KEYNESIZM

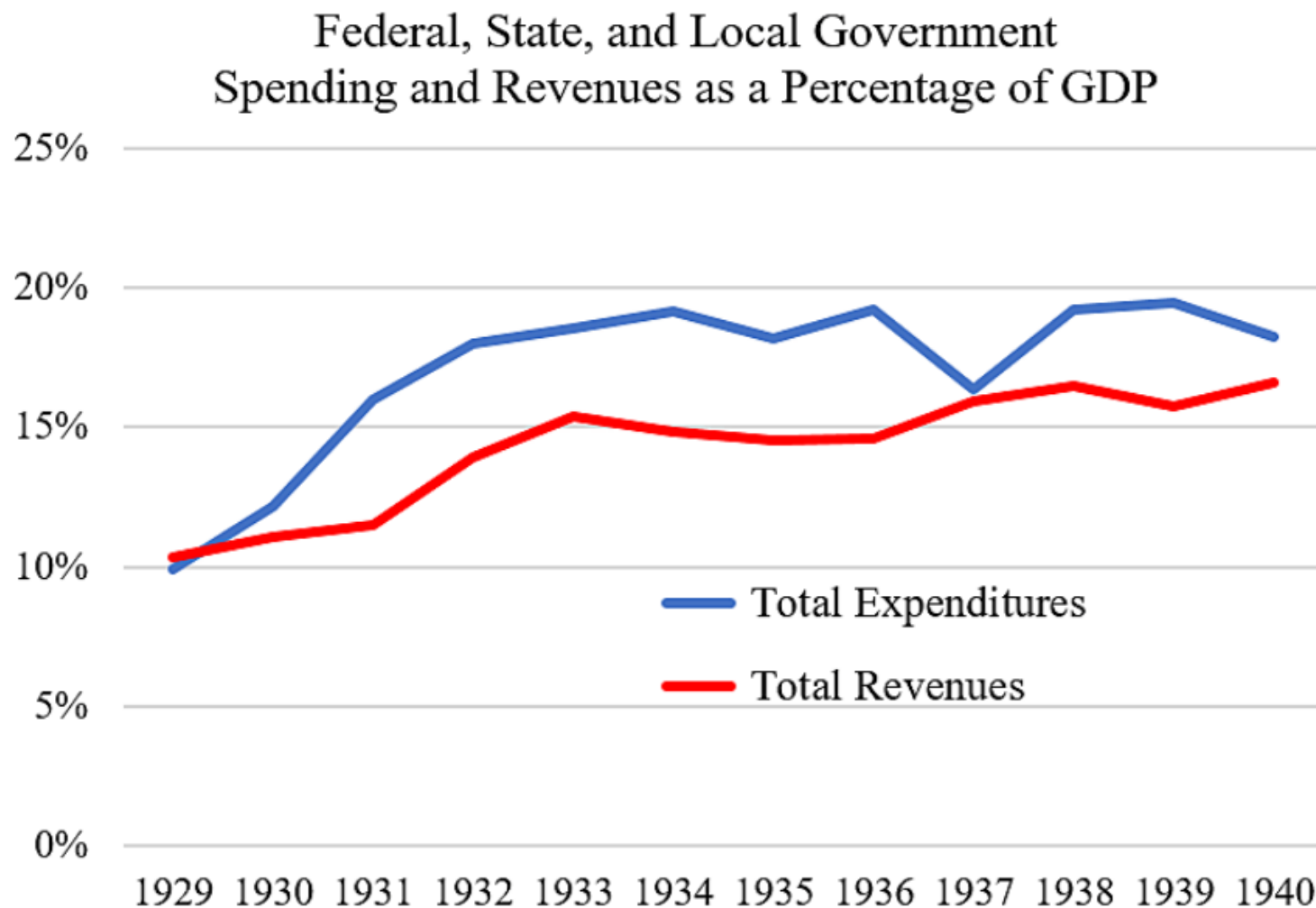
- Interpretacja podkonsumpcyjna, keynesowska: główną przyczyną kryzysu spadek nominalnych wydatków; ludzie zarabiają za mało, żeby wykupić produkt; zwolnienia tylko pogłębiają ten problem;
- Płace są sztywne w dół, więc deflacja cen konsumpcyjnych nie przekłada się na spadek kosztów produkcji;
- Potrzebna silna odpowiedź państwa (zwiększenie wydatków, kreowanie inwestycji), która nastąpiła poprzez Nowy Ład Roosevelta

KRYZYS 1929 R. – KONKURENCYJNE INTERPRETACJE TEORIE PODKONSUMPCJI, KEYNESIZM

- Problemy z tą interpretacją: w polityce zastosowano szereg propozycji zgłaszanych przez ten obóz:
 - program niezmniejszania płac przez duże firmy, żeby pracownicy mogli wykupić produkcję,
 - gwałtowny przyrost wydatków rządowych
- Taka polityka gospodarcza szła ręką w rękę z pogłębiającym się kryzysem

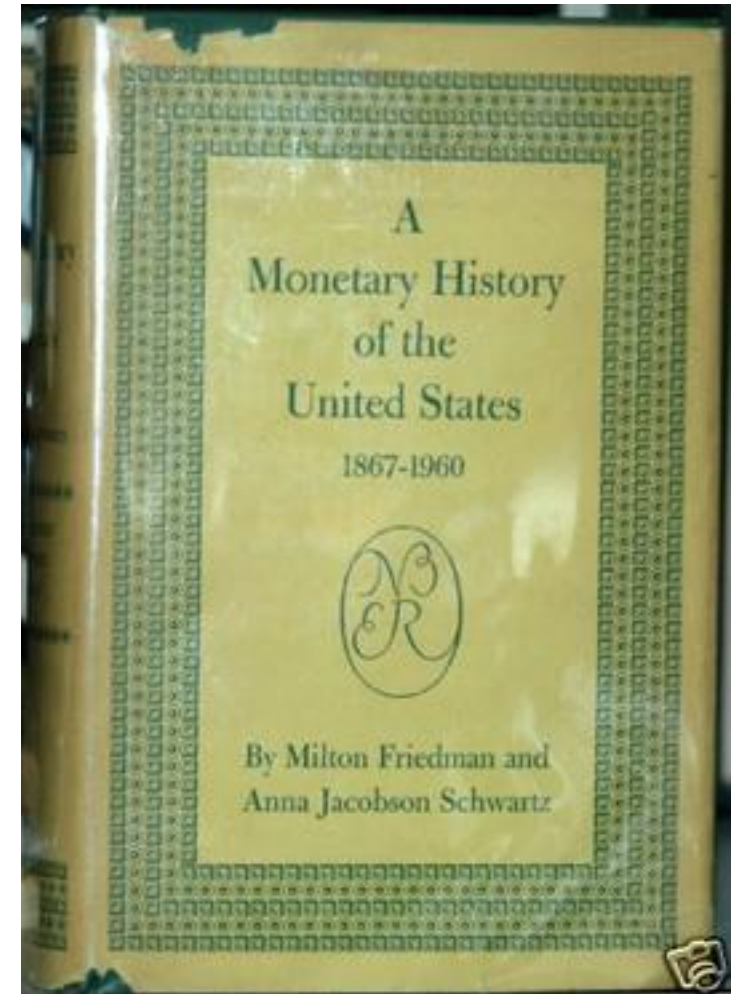
KRYZYS 1929 R. – KONKURENCYJNE INTERPRETACJE

TEORIE PODKONSUMPCJI, KEYNESIZM

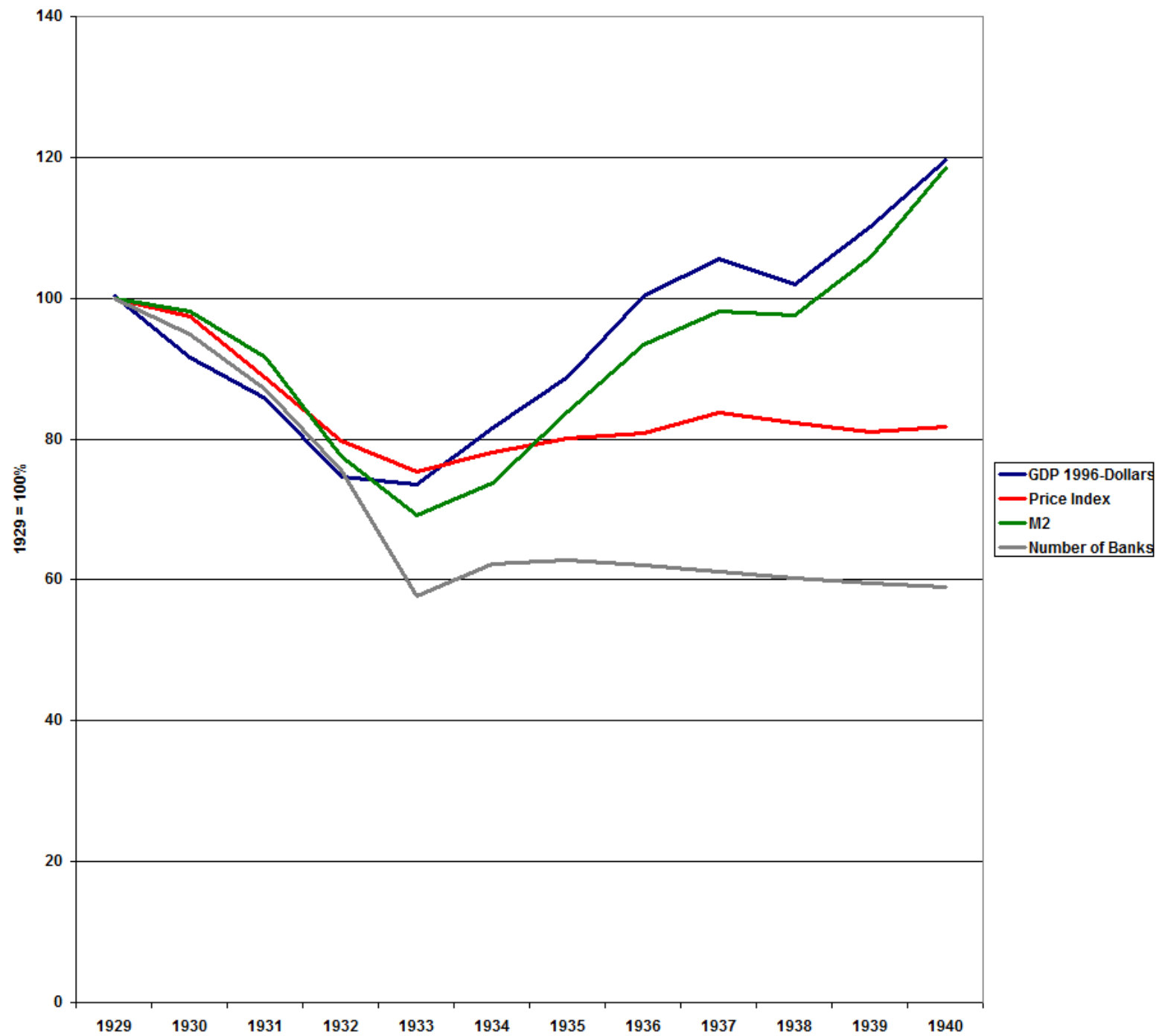

KRYZYS 1929 R. – KONKURENCYJNE INTERPRETACJE MONETARYZM

- Interpretacja monetarystyczna: Friedman, Schwartz, historia monetarna USA (1963);
- Przyczyną był gwałtowny spadek podaży pieniądza;
- System Rezerwy Federalnej nie spełnił swojego zadania, gdy pozwolił na spadek podaży pieniądza

K

CJE

KRYZYS 1929 R. – KONKURENCYJNE INTERPRETACJE MONETARYZM

- Problemy z interpretacją monetarystyczną
 - problemy były silnie sektorowe, a nie dotyczyły wszystkich branż równomiernie;
 - Fed próbował wtłaczać pieniądze do gospodarki, ale mnożnik kreacji pieniądza przestał działać – może taka polityka powodowała spadek zaufania do banków i jeszcze większe wycofywanie złota z banków,
 - dlaczego kryzys się zaczął – duże spadki podaży pieniądza nastąpiły później

KRYZYS 1929 R. – KONKURENCYJNE INTERPRETACJE MONETARYZM

Wskaźnik produkcji *dóbr o krótkotrwałym okresie użytkowania* od 1929 roku do 1933 roku spadł z 94 do 66, czyli o 30 procent; w tym samym okresie wskaźnik produkcji *dóbr trwałych* spadł ze 140 do 32, czyli o 77 procent. Zatrudnienie w fabrykach zmalało o 42 procent; produkcja surowki żelaza zmniejszyła się aż o 85 procent; wartość kontraktów budowlanych spadła od 1929 roku o 90 procent, a wartość pozwoleń na budowę o 94 procent. W tym samym czasie sprzedaż w supermarketach spadła tylko o 50 procent. Według oceny pułkownika Leonarda P. Ayersa w przemyśle dóbr trwałych (np. budownictwie, drogownictwie, metalurgii, przemysłach: żelaznym, stalowym, drzewnym, w kolejnictwie itd.) łączne zatrudnienie spadło z 10 mln w 1929 roku do 4 mln w latach 1932–1933, podczas gdy zatrudnienie w przemyśle dóbr konsumpcyjnych (np. w przemyśle spożywczym, rolnictwie, przemyśle tekstylnym, elektrycznym, paliwowym itd.) spadło w tym samym okresie tylko o 2 mln z 15 do 13 mln¹³. W czasie kryzysu ceny akcji spadły o 76 procent, ceny hurtowe o 30 procent, a łączna podaż pieniądza o jedną szóstą.

KRYZYS 1920-1921 – KEYNESOWSKA I MONETARYSTYCZNA NIEMOŻLIWOŚĆ WYJŚCIA Z PUŁAPKI

- Początkowe spadki produkcji silniejsze niż w przypadku Wielkiego Kryzysu,
- Odpowiedzią na kryzys restrykcyjna polityka fiskalna i pieniężna.
- Efekt: kryzys się kończy po mniej więcej roku i gospodarka wraca na ścieżkę rozwoju przy spadającej podaży pieniądza i spadających nominalnych płacach – osiem lat później ten scenariusz był już rzekomo niemożliwy

KRYZYS 1920-1921 – KEYNESOWSKA I MONETARYSTYCZNA NIEMOŻLIWOŚĆ WYJŚCIA Z PUŁAPKI

The depression of 1920–1921: a credit induced boom

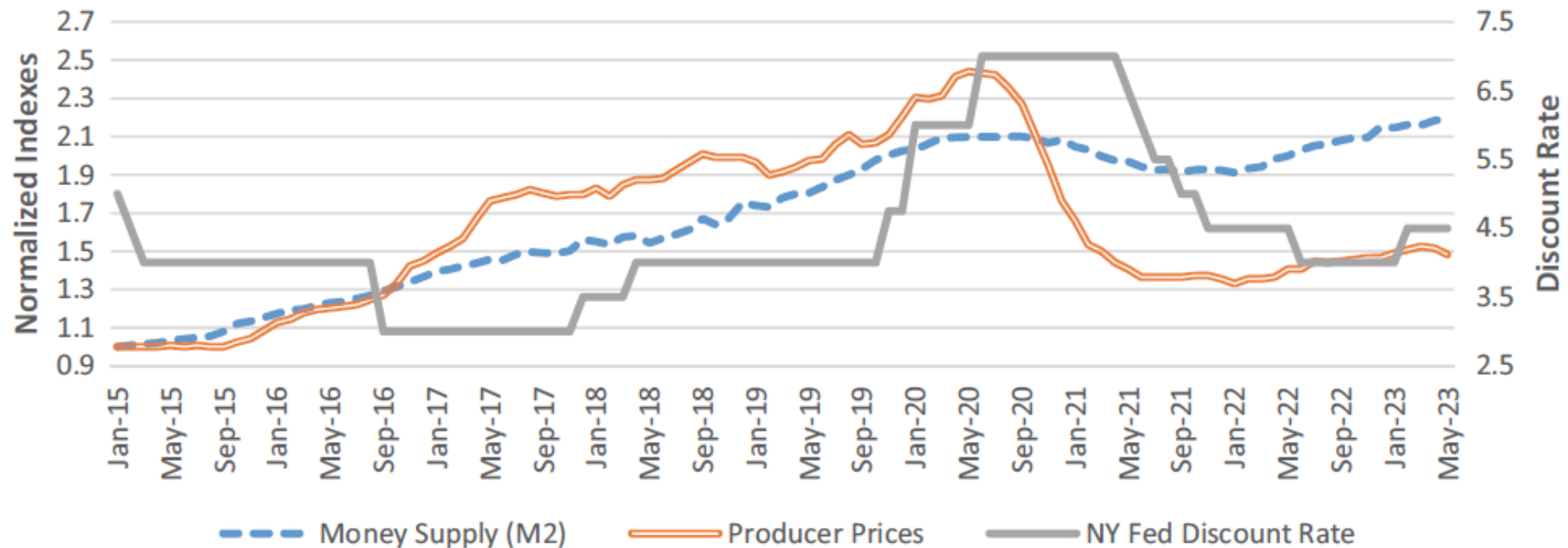
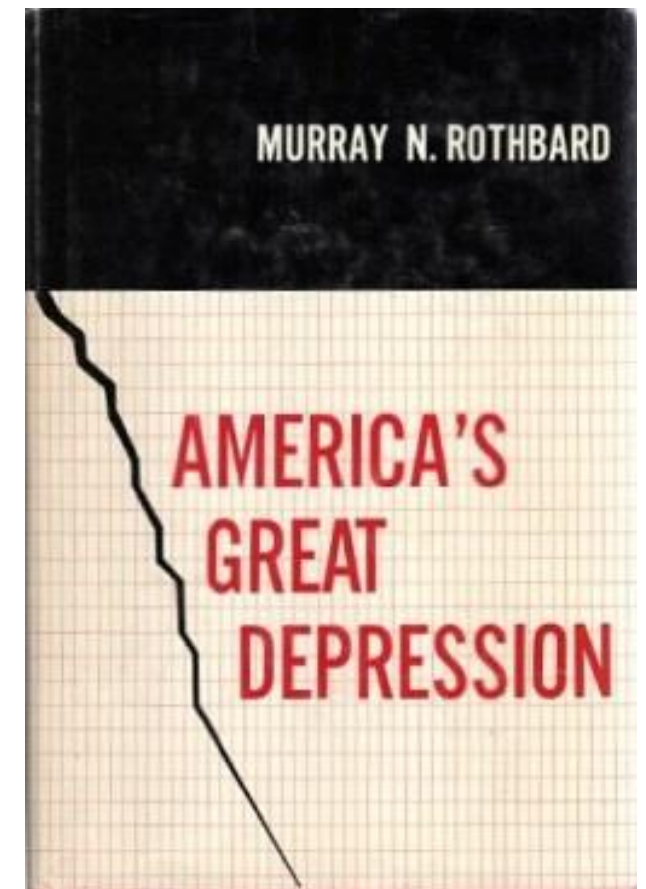

Fig. 1 Money, Prices, and Interest Rates, 1915–1923

KRYZYS 1929 R. – KONKURENCYJNE INTERPRETACJE AUSTRIACKA TEORIA CYKLU KONIUNKTURALNEGO

- 1963 r. – Murray Rothbard, *Wielki Kryzys w Ameryce*
- problemem ekspansja kredytowa podczas lat 20. Fed podtrzymywał ją dwukrotnie, obniżając stopy, żeby nie dopuścić do recesji.
- Nagromadzenie błędów według ATCK – zwłaszcza w sektorach odległych od konsumpcji.
- Eksperyment stabilnych cen konsumpcyjnych nie przyniósł stabilności makroekonomicznej. Przy rosnącej produktywności ceny powinny spadać.

KRYZYS 1929 R. – KONKURENCYJNE INTERPRETACJE AUSTRIACKA TEORIA CYKLU KONIUNKTURALNEGO

- Dlaczego kryzys tak długi? Bo nie pozwolono na upłynnienie błędnych inwestycji i restrukturyzację gospodarki.
- Pierwszy raz zastosowano agresywną politykę fiskalną, regulacyjną i monetarną w odpowiedzi na kryzys, przez co zasoby nie przepływały w gospodarce do lepiej rozwijających się branż, jak to miało miejsca w latach 1920-1921, gdy stosowano odwrotną politykę